

(Foto: Albert Schreurs)

'Ferrari's Onderdelenhuis' prijkt met grote letters ergens in de vernieuwde Helftheuvelpassage. Temidden van die onderdelen op uiteenlopend gebied - fietsen, stofzuigers, telefoons, witgoed, sanitair, elektra, enz. naast ook nog doe-het-zelf artikelen, regenkleding, enz. - huist Hector Ferrari (49), Uruguayaan van geboorte, maar even trots op zijn Nederlanderschap. Trots ook op 'zijn' stad. In vrijwel vlekkeloos Nederlands wil hij desgevraagd graag vertellen hoe hij als buitenlander 's-Hertogenbosch ervaart.

Hector Ferrari uit Uruguay:

'Hier spreekt de verbeelding van eeuwen'

In mei 1977 kwam Hector Ferrari in Nederland, gevlucht voor de dictatuur van Bordaberry, die, in 1972 tot president gekozen, een onvervalst schrikbewind in Uruguay is gaan uitoefenen. Ferrari was 22 toen de militairen de macht grepen in dit relatief kleine Latijns-Amerikaanse land. Als vierdejaars student van de landbouwuniversiteit deed hij mee aan de studentenprotesten.

'Ik was net een maand getrouwd, dat ik werd opgepakt; en gemarteld op een beestachtige manier.' Voorbeelden? 'Midden in de winter in je nakie op de binnenplaats van de kazerne, de handen gespreid. Als je je handen liet zakken sloegen ze je.' 'Vastgebonden achter een jeep door het terrein gesleept. Littenkens op mijn rug getuigen daar nog altijd van.' 'Zo vaak en zolang onder water gedompeld dat je wenste dat je dood was.' Na tweeënhalf jaar kwam hij vrij, zij het gedurende drie maanden nog verlamd. En vrij? 'Het was een gecontroleerde vrijheid. Ik moest in het huis blijven waar ik zat. Wou je ergens naar toe dan moest je dat schriftelijk aanvragen. Als je verzoek al in behandeling werd genomen duurde het zes weken voor je iets vernam. Het had dus geen zin iets te ondernemen.' Tot hij op een keer is gevlucht, de rivier overgestoken naar Argentinië. 'Met niet meer dan een handtasje; alleen op de wereld....' Maar gelukkig vond hij al gauw een paar lotgenoten die hem onderdak verleenden.

Argentinië moest echter niets hebben van die Uruguayaanse vluchtelingen. 'Je diende een aanvraag in voor een verblijfsvergunning, maar je wist bij voorbaat dat die zou worden afgewezen. Je had echter wel een briefje waaruit bleek dat je aanvraag in behandeling was. Dat werkte als een vrijgeleide als je aangehouden werd. Zo ben ik daar een autoschadebedrijf begonnen. Ik betaalde ook belasting. Ik was wat ze hier noemen een witte illegaal.'

Nadat in 1977 ook in Argentinië een staatsgreep plaatsvond werden buitenlanders extra in de gaten gehouden. 'Ik werd opgepakt door de politie. Die deed navraag in Uruguay. Maar dat duurde zo lang dat ze me tenslotte maar hebben laten gaan. Van het dorpje waar ik woonde ben ik naar de hoofdstad Buenos Aires gegaan. Daar heb ik asiel gevraagd bij het regionaal kantoor van de Verenigde Naties. In de drie maanden dat ik daar in procedure heb gezeten, begonnen de militairen steeds wreder op te treden. Er verdwenen zomaar mensen uit je omgeving. Ook mensen die ik kende. Toen daar toevallig een

commissie uit Nederland op werkbezoek was heb ik mijn kans gegrepen. Met een groep van dertig Uruguayanen en Chilenen kon ik mee naar Nederland.'

Hector Ferrari kreeg in Nederland de A-status. 'Dat werd ons vrij gemakkelijk gemaakt. Vluchtelingen waren toen nog niet zo'n probleem als nu.' De Uruguayaan belandde in een opvangcentrum in Vierhouten, 'een mooie omgeving waar je een beetje tot rust kwam'. De taallessen die hij kreeg waren Hector Ferrari niet genoeg. 'Dus deed ik er zelf een paar uur bij.' Er stonden 400 lessen voor, maar na 200 uur beheerste hij de Nederlandse taal zoals hij tot op de dag van vandaag bewijst. 'Je moet er zelf wat van maken, anders lukt het niet. Je kunt je wel verstaanbaar maken met Engels, maar ik vond: in Nederland moet je Nederlands spreken.' Mede omdat hij al een behoorlijke opleiding had, kon Hector Ferrari

naar de HTS in Zwolle waar hij werktuigbouwkunde studeerde. Voor zijn afstudeeropdracht belandde hij in de autoindustrie (Scania), wat hem na verloop van tijd ook een vaste baan opleverde. 'Maar na twee jaar heb ik m'n boeltje gepakt en ben teruggegaan naar Uruguay, waar de situatie verbeterd leek. Uruguay zat in een diep dal, dus ik dacht: ze zitten op mij te wachten. Maar dat was niet zo. De mensen keken met grote argwaan naar al die landgenoten die terugkwamen. Ze moesten je niet. Omdat het niet lukte daar een nieuw leven op te bouwen stond ik na een jaar weer op Schiphol, opnieuw met niet meer dan een handtasje.'

De terugkomst, in 1986, was geen probleem omdat hij intussen tot Nederlander was genaturaliseerd. Ook een terug naar Scania bleek geen probleem. Hij kreeg een leidinggevende functie in Meppel. Na ook nog in leidinggevende functies in Apeldoorn en

Zwolle werkzaam te zijn geweest waagde Hector Ferrari de grote stap. 'In Apeldoorn had ik zo'n soort winkel gezien als ik nu in Den Bosch heb. Daar heb ik m'n licht opgestoken. Het leek me wel wat. Dat ik hier terecht ben gekomen is eigenlijk maar toevallig. Ik wilde me in het Zuiden van het land vestigen. Omdat het Zuiden warmer aandoet. Na op verschillende plaatsen te hebben rondgekeken bleven voor mij Den Bosch en Eindhoven als mogelijke vestigingsplaats over.' De keuze was niet zo moeilijk: 'Den Bosch is een veel mooiere stad dan Eindhoven. Ik waardeer de sfeer die je hier proeft. En je ruikt de geschiedenis.'

Het was 1994 dat Hector Ferrari, inmiddels hertrouwd met een Nederlandse vrouw, winkelruimte vond in de Vughterstraat, 'ergens tussen Kuipertjeswal en Berewoutstraat'.

(Foto: Albert Schreurs)

'Toen wij hier kwamen voelden we ons thuis. Dat heeft te maken met de uitstraling van de stad. Die doet erg gezellig en warmhartig aan. Als je er eenmaal woont heb je niet alleen met oude gebouwen, pittoreske bruggetjes en leuke watertjes te maken, maar ook met de mensen. Als wij over Den Bosch praten dan is dat met een warm gevoel.'

En hoewel Hector Ferrari in april van dit jaar de voorkeur gaf aan de gerevitaliseerde Helftheuvelpassage - 'm'n vaste klanten wisten me toch wel te vinden' - is het dankzij de Vughterstraat dat hij nu kan zeggen dat hij 's-Hertogenbosch redelijk goed heeft leren kennen. Hij weet niet alleen het stadsschoon op waarde te schatten, maar ook de cultuur die hij in 's-Hertogenbosch ervaart. 'Die is geweldig. Ik waardeer dat te meer omdat in een land als Uruguay, anders dan bijvoorbeeld in Peru of Mexico, geen inheemse cultuur bewaard is gebleven. Het oudste dat je daar aantreft dateert van 200 jaar geleden: de vesting van de vroegere overheersers, Spanjaarden en Portugezen. Gekoloniseerd als we waren is veel rijkdom ons ontstolen. 's-Hertogenbosch daarentegen is een rijkelijk met historie bedeelde stad van acht eeuwen. Geweldig! Met als pronkstuk de Sint-Jan. Ook al ben je niet godsdienstig, dan ga je daar toch kijken. Door zo'n gebouw word je aangesproken. In het bouwwerk weerspiegelt de geschiedenis. Zo'n gebouw heeft je iets te vertellen. Hier spreekt de verbeelding van eeuwen.'

'Kijk ook naar de Binnendieze. Als je daar met een bootje doorheen vaart en je doet je ogen even dicht, dan is het niet moeilijk je te verbeelden hoe het hier honderden jaren geleden was.'

De Binnendieze spreekt Hector Ferrari aan. 'Enerzijds ervaar je de drukte van deze tijd, de drukte van de nieuwe zakelijkheid evengoed als de drukte

van het toerisme. Maar anderzijds word je getroffen door de stilte die in de Binnendieze nog is te beluisteren. En dan denk je: hoe kan de mens zo inventief zijn geweest om met primitieve middelen zo'n logistiek tot stand te brengen.'

In de bewondering én verwondering van Hector Ferrari delen voorts de oude gebouwen. 'Den Bosch heeft heel mooie gebouwen. Als je door de binnenstad wandelt of fietst, weet je je in een prachtig historisch decor, waarin echter ook op z'n twintigste-eeuws wordt geleefd. Als je die intieme binnenhofjes ontdekt, word je overmand door het gevoel: daar wil ik zijn. Maar je hoeft maar twintig stappen te zetten of je loopt midden in de drukte van een levendig winkelcentrum.'

Toch is Hector Ferrari van mening dat hem geen speciale belangstelling voor dit alles mag worden toegedicht. 'Het overkomt je. Je wordt er door geraakt. Dat proberen wij ook onze kinderen bij te brengen: een stad om trots op te zijn.' 'Of de Bosschenaar dat wel voldoende beseft, dat 's-Hertogenbosch een stad is om trots op te zijn? Ja zeker, dat merk je aan de manier waarop ze erover praten. Ze praten over hun stad als over hun eigen huis.' Maar tegelijk klinkt het bestraffend: 'In je eigen huis maak je niet zo'n rotzooi op de vloer. Als je ziet hoe de mensen *de huiskamer van Brabant* vervuilen....' De Uruguayaanse Nederlander wil echter niet generaliseren. 'Je hebt nu eenmaal overal alle types mensen. Het is een kwestie van mentaliteit. En gezien de vervanging van normen die je in de hele maatschappij ziet, is het geen wonder dat er ook Bosschenaren zijn die het met de schoonheid van hun stad niet zo nauw nemen. In Nederland is sprake van een enorme tolerantie. Daar gaat men vaak te ver in. We moeten weer leren wat discipline is.'

'Het is goed dat het gebeurt'

Als middenstander heeft Hector Ferrari in de tijd dat hij in de Vughterstraat zat ook de keerzijde van het leven in een historische binnenstad aan den lijve ondervonden. 'Door het autoluw maken van de binnenstad kregen wij daar minder klanten. Dat is de reden dat we naar de Helftheuvel zijn uitgeweken. Maar dat neemt niet weg dat ik het wel eens ben met het beleid van de gemeente. Het verkeer staat alleen maar te dampen en schadelijke stoffen uit te stoten.' Z'n verhuizing behoeft naar zijn mening enige toelichting. 'Ik heb klanten die gauw iets komen halen. Dat zijn geen mensen die gezellig komen winkelen en voor die gelegenheid gemakkelijk hun auto verderop neer kunnen zetten. Dat wil weer niet zeggen dat het autovrij maken van de binnenstad niet ook economische belangen schaaft. Maar als ik dan aan m'n kinderen denk die al die schadelijke stoffen inademen, dan denk ik helemaal: het is goed dat het gebeurt.'